

Resultaten landbouw en gemeenten 2010

Halverwege 2011 blikken we terug op de behaalde resultaten van 2010. Het jaar waarin het project *Schoon Water* flink werd uitgebreid: van 6 naar 11 grondwaterbeschermingsgebieden.

Landbouw

In 2010 zijn er 43 nieuwe landbouwdeelnemers bijgekomen. Waaronder 14 loonwerkers die ook bij hun klanten - binnen en buiten de grondwaterbeschermingsgebieden - volgens de *Schoon Water* aanpak gaan werken.

Zoals te zien is in de figuur ligt de milieubelasting van het grondwater door agrariërs in 2010 in de 11 gebieden ruim onder de doelnorm van 500 milieubelastende punten.

Dit komt overeen met 0,5 µg/l (som van alle pesticiden) uit de nieuwe drinkwaterwet van juli 2011. Dit betekent dat de maatregelen die de deelnemers hebben uitgevoerd, de milieubelasting van het grondwater voldoende beperkt.

In de 6 oude gebieden ligt de milieubelasting in 2010 rond het niveau van voorgaande jaren (2008-2009).

In de 5 nieuwe gebieden komen vooral grasland en maïs voor. In deze gebieden is in het eerste jaar direct een goed resultaat behaald.

Gemeenten

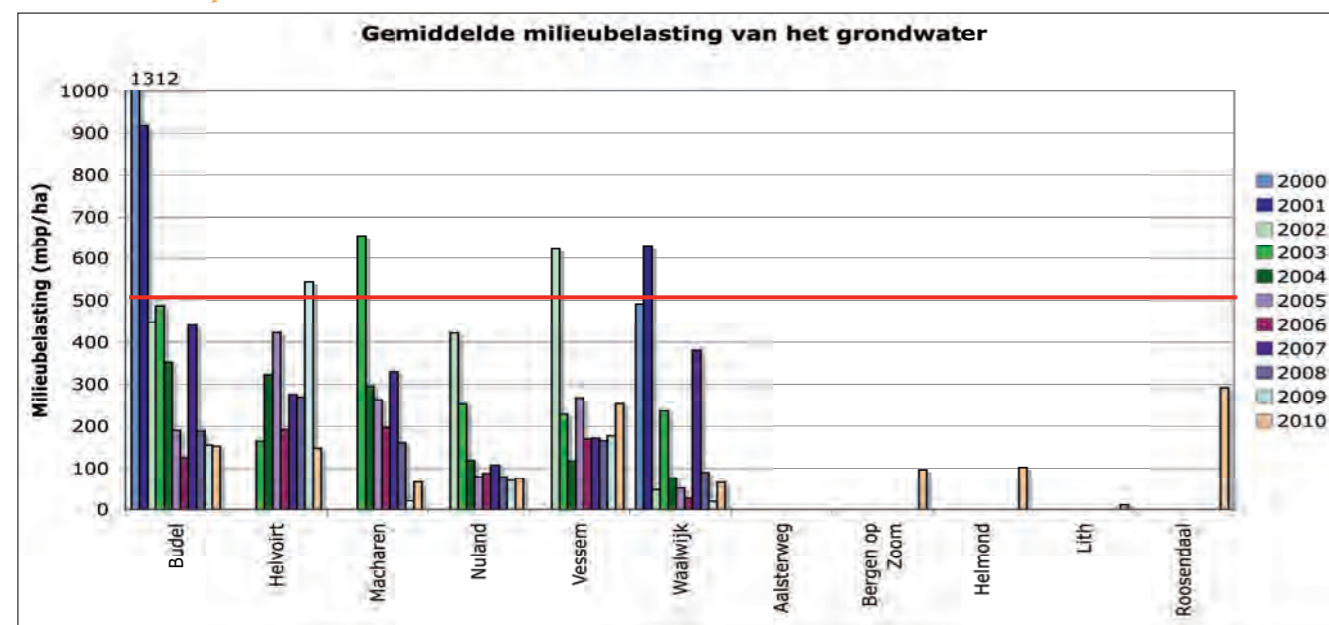
Het deelnemende areaal van de gemeenten is

in 2010 toegenomen omdat nu in totaal zestien gemeenten actief bij het project betrokken zijn. Tien van de zestien gemeenten hebben in de grondwaterbeschermingsgebieden geen bestrijdingsmiddelen gebruikt op verhard oppervlak en niet of incidenteel in het groen. Aan het sportveldenbeheer is in 2010 extra aandacht besteed. Bijna alle gemeenten gebruiken op hun sportvelden nog chemisch bestrijdingsmiddelen.

Meer informatie?

Op www.schoon-water.nl kunt u kort en uitgebreid de resultaten lezen voor de landbouw per gewas, gemeenten en bedrijven.

Gemiddelde milieubelasting van grondwater (mbp/ha) door de landbouwdeelnemers in de elf gebieden tussen 2000 en 2010. De horizontale lijn geeft somnorm van 500 mbp/ha weer.

Schoon Water voor Brabant in een notepad

Doel van 'Schoon Water' is het terugdringen van het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen in kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden in Noord-Brabant. Dat is nodig om schoon grondwater te behouden, zodat het voor iedereen geschikt blijft als bron voor drinkwater, nu en in de toekomst.

Aan 'Schoon Water' doen alle gebruikers van bestrijdingsmiddelen / gewasbeschermingsmiddelen mee: burgers, bedrijven, landbouw en gemeenten. *Schoon Water* draait in de volgende grondwaterbeschermingsgebieden: Waalwijk, Helvoirt, Nuland, Macharen, Vessem, Budel, Roosendaal, Bergen op Zoom, Aalsterweg, Helmond en Lith.

'Schoon Water voor Brabant' is een stimuleringsproject van de Provincie Noord-Brabant, Brabant Water, Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO), Stichting Duinboeren, Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta en Rivierenland. De projectuitvoering wordt verzorgd door CLM, DLV Plant, Eco Consult, ClimateChanCe, PRI en PPO.

Meer informatie, tips en het laatste nieuws vindt u op:

- De website: www.schoon-water.nl
- Twitter: @overSchoonWater
- Voor vragen: mail (info@schoon-water.nl) of bel (0345-470745) met het *Schoon Water* Loket

Colofon

Dit is de tweeëntwintigste nieuwsbrief 'Schoon Water'. Eerdere nieuwsbrieven kunt u vinden op www.schoon-water.nl. De volgende nieuwsbrief verschijnt in het najaar van 2011.

Foto's:

CLM

Tekst en Redactie:

CLM, Eco Consult

Vormgeving en druk:

Drukkerij Libertas, Bunnik

NIEUWSBRIEF 22 - AUGUSTUS 2011

Schoon Water

Prijs Tuincampagne feestelijk uitgereikt

Op een zonnige dinsdag in juli is de *Schoon Water* Tuincampagne met een feestelijke prijsuitreiking afgesloten. De winnares won een waardecheque van 500 euro en een grondwater vriendelijk tuinadvies.

In de eerste 2 weken van mei konden inwoners van de 16 *Schoon Water* gemeenten meedoen aan de *Schoon Water* prijsvraag. 22.000 Brabanders kregen van Brabant Water een brief in de bus over de tuincampagne. In totaal vulden circa 400 bewoners de prijsvraag in op de *Schoon Water* website. Mevrouw Kalle uit Budel-Schoot had alle vragen juist beantwoord en gaf volgens de jury de beste grondwater vriendelijke tuintip.

Vroege Vogels wijdt rapportage aan Schoon Water

Schoon Water is belangrijk voor het behoud van onze biodiversiteit. Ook het Radio 1 programma 'Vroege Vogels' vindt dat en daarom maakte zij een rapportage van de prijsuitreiking. Radioverslaggever Henny Radstaak, de tuinadviseurs en de winnares liepen een rondje door de tuin. De tuinadviseurs gaven

veel bruikbare tips om de tuin zonder chemische bestrijdingsmiddelen onkruidvrij te houden. Fons van Hout (docent Helicon Opleidingen Den Bosch): "Er zijn goede methoden om de tuin onkruidvrij te houden. Zoals bodembedekkers, houtsnippers, op tijd het onkruid wieden en regelmatig verhardingen schoonvegen. Zo kunnen wij allemaal meehelpen om het grondwater schoon te houden. Dit is belangrijk voor ons maar ook voor de toekomstige generatie. Iedereen wil schoon water kunnen drinken en genieten van een rijke biodiversiteit."

Surf voor alle tuintips, filmpje en de Vroege Vogels radioreportage naar www.schoon-water.nl

De jury - tevens tuinadviseurs - overhandigen de eerste prijs van de *Schoon Water* Tuincampagne aan mevrouw en meneer Kalle

Wilt u een Schoon Water flyer voor en over uw bedrijf?

Heeft u huisverkoop op uw bedrijf of staat u met uw producten op een boerenmarkt? Er is een flyer beschikbaar waarin kort staat beschreven hoe en waarom u als agrariër meedoet aan *Schoon Water*. En wat de burger zelf kan doen voor schoon grondwater. De flyer is reclamemateriaal voor uw bedrijf; u laat namelijk zien dat u maatschappelijk verantwoord onderneemt. Zo gebruikten melkveehouders Ankie en Maurice van Erp hun flyer op de boereninfomarkt in Oss.

Stuur uw contactgegevens en een foto van uzelf werkzaam op uw bedrijf op naar het *Schoon Water* loket (Eschoonwaterloket@clm.nl of T 0345-470745). Dan nemen wij contact met u op en maken in overleg met u de flyer, die u kosteloos per post krijgt thuis gestuurd.

Flyer van *Schoon Water* melkveehouder van Erp

Markt waardeert Schoon Water

Duurzame inspanningen worden beloond. Dat merkte *Schoon Water* teler Stan Dollevoet uit Vinkel. Sinds kort levert hij asperges aan Willem & Drees. Een groothandel die kwaliteitsproducten uit de streek verhandelt met een bijzonder verhaal erachter. Lees het hele artikel op www.schoon-water.nl

Gemeenten leren van elkaar

In Eindhoven organiseerden CLM en Eco Consult de derde Schoon Water themabijeenkomst voor gemeenten. Ditmaal stonden de kosten en methoden voor onkruid beheer op verhardingen en in het groen centraal. Ambtenaren van de gemeenten en vertegenwoordigers van de samenwerkende partners wisselden kennis en ervaringen uit.

Jenneke van Vliet (CLM) vertelde in haar presentatie dat het Schoon Water project draait in grondwaterbeschermingsgebieden die kwetsbaar zijn voor de uitspoeling van bestrijdingsmiddelen naar het grondwater. In deze grondwaterbeschermingsgebieden zijn in win- of waarnemingsputten bestrijdingsmiddelen aangetroffen. Als deze middelen eenmaal in het grondwater zitten dan kost het erg veel moeite en geld om ze bij de drinkwaterproductie eruit te halen.

Gastles aan groep 7&8

Afgelopen maanden heeft CLM in samenwerking met DLV Plant en Brabant Water een lesprogramma ontwikkeld dat op een aantal Brabantse basisscholen als pilot-les is gegeven. Het idee is om in het nieuwe schooljaar aan elf scholen - in de elf grondwaterbeschermingsgebieden - de gastles te geven. Anne Velenturf (CLM) vertelt: "We willen kinderen laten ontdekken waarvoor drink-

water allemaal wordt gebruikt en waar het drinkwater vandaan komt. Vervolgens leggen we de link met het gebruik van bestrijdingsmiddelen: waar en waarom gebruiken we die? En welke gevolgen heeft dat voor het grondwater, waarvan ons drinkwater wordt gemaakt?" Tijdens de presentatie van Jan Hekman (Eco Consult) werd duidelijk dat chemievrij beheer

van verhardingen een grote ontwikkeling heeft doorgemaakt. In tegenstelling tot het chemisch beheer zijn de kosten van chemievrij beheer de afgelopen 5 jaar sterk gedaald.

Uit de discussie bleek dat gemeenten tijdens de omschakeling naar chemievrij nauwelijks tegen praktische moeilijkheden aanlopen. Zowel de politiek als bewoners zien al snel dat chemievrij onkruidbeheer - zonder hoge kosten - een schone straat oplevert.

Op initiatief van ZLTO worden Schoon Water informatieborden geplaatst bij o.a. familie Bogers, aspergeteler te Bergen op Zoom. Fietsers zien zo wat de boeren doen voor ons drinkwater.

water allemaal wordt gebruikt en waar het drinkwater vandaan komt. Vervolgens leggen we de link met het gebruik van bestrijdingsmiddelen: waar en waarom gebruiken we die? En welke gevolgen heeft dat voor het grondwater, waarvan ons drinkwater wordt gemaakt?"

De gastles bestaat uit verschillende onderdelen zoals waterproeven, video's over onder andere

Schoon Water en een aantal opdrachten die de kinderen thuis en op het schoolplein uitvoeren. Voorop staat dat de kinderen zelf op ontdekking gaan door vragen te stellen over het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Op die manier hopen we deze nieuwe generatie en ook hun ouders aan te zetten tot milieuvriendelijker tuinieren zonder bestrijdingsmiddelen."

Een leerling van basisschool 'De Speelster' te Bostel maakte de winnende tekening over hoe het terras zonder chemie schoon te houden is.

Wethouder Hoeksema van Oss vol lof over nieuwe technieken en milieuprestaties landbouw

Bij de demonstratie van de nieuwste duurzame gewasbeschermingstechnieken in Oss reed wethouder

Hoeksema zelf op een heetwatermachine WAVE en op een GPS-gestuurde schoffel. Hij was lovend over de prestaties van Schoon Water telers, veehouders en loonwerkers in Brabant.

Wethouder Hoeksema bestuurt de WAVE. Een heetwatermachine voor onkruidbestrijding op verhardingen.

Gewasbeschermingstechnieken en milieuprestatie

Richard Korver van DLV Plant demonstreerde 15 gewasbeschermingstechnieken die effectief zijn en de milieubelasting voor water verminderen, van specifiek tot breed toepasbaar. Korver: "Specifiek zijn nieuwe emissiereduc-

rende technieken zoals verbeterde spuitdoppen (Tweewaaier Venturi spleetdop voor betere bedekking), de mechanische frees BRUTUS tegen ridderszuring en de sensorgestuurde WeedIt voor gerichte aanpak van onkruiden.' Verder brak Korver een lans voor het schoffelen nieuwe stijl: 'Verbeteringen in eg- en schoffelapparatuur in combinatie met GPS- of camerasturing maakt schoffelen net zo effectief als spuiten en het spaart bodemleven en het gewas.' Ook op spuitgebied is vernieuwing te zien. Spuitmachines zoals luchtondersteuning, automatische sectieafsluiting m.b.v GPS en de nieuwste Wingsprayer zijn breed toepasbaar in de meeste teelten, geven een uitstekend spuitbeeld en besparen middel. Speciaal voor haagwinde, nakiemers en grassen in maïs is een verbeterde versie van de onderbladsput gedemonstreerd.

Informatiebord voor de burgers

Tijdens de demonstratie onthulden wethouder Hoeksema en ZLTO-veehouder de Veer met behulp van de GPS gestuurde schoffel een informatiebord. Dit bord (zie foto op voorgaande bladzijde) komt in de 11 Schoon Water gebieden te staan om fietsers en wandelaars te informe-

Surf naar www.schoon-water.nl en bekijk 2 films over de nieuwste mechanische- en spuittechnieken. De informatie per techniek is ook overzichtelijk weergegeven in het programmaboekje, zie website.

ren over de bijdrage van boeren aan Schoon Water. Hoeksema: 'Het is belangrijk de burger te laten zien dat boeren zich inspinnen voor een duurzame productie van ons voedsel.'

Handige infokaarten over nieuwe bestrijdingstechnieken

Drinkwater wordt niet alleen van Brabants grondwater gemaakt maar ook van oppervlaktewater. Zo is de Maas de bron voor drinkwater voor zes miljoen Nederlanders, Belgen en Fransen. In het project 'Samen werken aan een schone Maas' zetten agrariërs, loonwerkers en machinefabrikanten in het stroomgebied van de Maas zich samen in om de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te verminderen.

Onlangs zijn in het kader van 'Samen werken aan een schone Maas' handige informatiekaarten verschenen over een aantal in de praktijk bruikbare innovaties en vernieuwingen. Aan bod komen: zuiveringsmethoden voor restwater, automatische interne reiniging van de spuitmachine, GPS-sectieaansturing, luchtondersteuning, sensorgestuurde spuittechnieken, Wingsprayer, en enkele innovaties op de spuitboom zoals middelinjectie, rondpompsysteem en automatische boomhoogteregeling.

Met de informatiekaarten heeft u alle technische, praktische en financiële informatie overzichtelijk bij de hand! De kaarten zijn gratis te downloaden van www.schonemaas.org of www.schoon-water.nl. Ook kunt u ze bestellen via T 0345-470745 of schoonwaterloket@clm.nl

Scan deze code met uw smartphone om de kaarten direct online te zien.